

V I Lenin

Revolutionen lär oss

Meningsskiljaktigheter inom politiska partier och mellan politiska partier brukar lösas inte bara genom polemik i principfrågor, utan också genom själva det politiska livets utveckling – det skulle nog t o m vara riktigare att säga: mindre genom det förstnämnda än genom det sistnämnda. I synnerhet löses ofta meningsskiljaktigheter, som gäller partiets taktik, dvs dess politiska beteende, genom att de som resonerar fel de facto går över till den riktiga kampvägen, vilket sker under inflytande av verklighetens lärdomar, under trycket av själva händelseutvecklingen, som tvingar dem att slå in på rätt väg, helt enkelt skjuter undan de felaktiga resonemangen, rycker undan grunden för dem, gör dem innehållslösa, nattståndna och helt ointressanta. Det betyder naturligtvis inte att principiella meningsskiljaktigheter i taktikfrågor inte har stor betydelse, inte kräver de principiella klargöranden av frågan, som är de enda som förmår hålla partiet i nivå med dess teoretiska övertygelser. Nej. Det betyder endast att de fattade taktiska besluten måste prövas så ofta som möjligt på basis av nya politiska händelser. En sådan prövning är nödvändig både teoretiskt och praktiskt: teoretiskt för att med ledning av verkligheten, erfarenheterna övertyga sig om huruvida och i vad mån just de fattade besluten är riktiga och vilka korrigeringar de efter deras antagande inträffade politiska händelserna framtvingar; praktiskt för att lära sig att verkligen låta vägleda sig av dessa beslut, lära sig att se dem som direktiv, vilka direkt, omedelbart skall tillämpas i praktiken.

Mer än någon annan epok ger en revolutionär epok underlag för en sådan prövning, eftersom den politiska utvecklingen går så väldigt snabbt och de politiska sammanstötningarna stegras till sådan häftighet. Den gamla ”överbyggnaden” spricker sönder i en revolutionär epok, och i allas åsyn skapas en ny genom självständig aktivitet av högst olika sociala krafter, som i handling visar sin rätta natur.

Sålunda ger oss också den ryska revolutionen nästan varje vecka ett frapperande rikt politiskt underlag för en prövning av de taktiska beslut vi tidigare utarbetat och för de mest upplysande lärdomar beträffande hela vår praktiska verksamhet. Ta t ex händelserna i Odessa. Ett upprorsförsök har slutat i ett misslyckande. En av den revolutionära arméns avdelningar har lidit nederlag, den har visserligen inte förintats av fienden, men han har trängt bort den till neutralt territorium (liksom tyskarna trängde bort en fransk armé till Schweiz under 1870-71 års krig) och den har avväpnats av den neutrala staten. Ett bittert misslyckande, ett svårt nederlag. Men vilken avgrund skiljer inte detta misslyckande i kampen från de misslyckanden i schackrandet som haglar över herrarna Sjipov, Trubetskoj, Petrunkevitch, Struve och hela detta borgerliga tjänstefolk åt tsaren! Engels sade en gång: slagna arméer lär sig läxan bra.⁹⁸ Detta förträffliga yttrande är ojämförligt mer tillämpligt på revolutionära arméer, som fylls på med företrädare för de progressiva klasserna, än på den ena eller andra nationens arméer. Så länge den gamla, genomruttna överbyggnaden, som smittar hela folket med sin förruttnelse, inte har sopats bort, kommer varje nytt nederlag att lyfta fram ständigt nya arméer av kämpar, dra in dem i rörelsen, upplysa dem genom deras kamraters erfarenheter och lära dem nya och högre kampmetoder. Naturligtvis finns också mänsklighetens mycket mer omfattande kollektiva erfarenheter, som har inpräntats i den internationella demokratins och den internationella socialdemokratins historia och bekräftats av det revolutionära tänkandets främsta representanter. Ur dessa erfarenheter hämtar vårt parti material för den dagliga propagandan och agitationen. Men så länge samhället är uppbyggt på förtryck och utsugning av miljoner arbetande människor kan endast ett fåtal lära sig direkt av dessa erfarenheter. Massorna får lära sig mest av sina egna erfarenheter och betala med tunga offer för varje lektion, varje nytt steg mot frigörelse. Lektionen den 9 januari var tung, men den revolutionerade stämningarna inom hela

proletariatet i hela Ryssland. Odessaupproret var en tung lektion, men i de redan revolutionerade stämningarnas grogrund lär den nu det revolutionära proletariatet att inte bara kämpa, utan också segra. Om händelserna i Odessa säger vi: den revolutionära armén är slagen – leve den revolutionära armén!

I nr 7 av vår tidning har vi redan sagt hur Odessaupproret kastat nytt ljus över våra paroller: revolutionär armé och revolutionär regering*. I föregående nummer talade vi (artikeln av kamrat V S) om upprorets militära lärdomar. I detta nummer uppehåller vi oss än en gång vid några av dess politiska lärdomar (artikeln Stadsrevolutionen). Vi bör nu dessutom pröva våra nyligen fattade taktiska beslut i den dubbla aspekt av teoretisk korrekthet och praktisk ändamålsenlighet, som vi förut talat om.

Det nuvarande ögonblickets brännande politiska frågor är upproret och den revolutionära regeringen. Det är om dessa frågor som socialdemokraterna har talat och tvistat mest sinsemellan. De viktigaste resolutionerna från RSDAP:s 3:e kongress och konferensen av den del av partiet, som brutit sig loss, ägnades åt dessa frågor. Kring dessa frågor kretsar nu de viktigaste taktiska meningsskiljaktigheterna inom Rysslands socialdemokrati. Nu är frågan: i vilket ljus framstår dessa meningsskiljaktigheter *efter* Odessaupproret? Envar, som gör sig mödan att nu läsa igenom, å ena sidan, reaktionerna och artiklarna med anledning av detta uppror och, å den andra, de fyra resolutioner som partikongressen och nyiskraiternas konferens ägnade åt frågorna om uppror och revolutionär regering, märker genast hur de sistnämnda under händelsernas inflytande *de facto* börjat gå över på sina opponenter sida, dvs agera enligt 3:e kongressens resolutioner och inte enligt sina egna resolutioner. Det finns ingen bättre kritiker av en felaktig doktrin än de revolutionära händelsernas förlopp.

Influerad av dessa händelser har redaktionen för Iskra gett ut ett flygblad med rubriken ”Revolutionens första seger”, riktat till ”Rysslands medborgare, arbetare och bönder”. Här följer flygbladets mest väsentliga del:

”Tiden är inne att handla djärvt och med all kraft stödja soldaternas djärva uppror. Djärvheten kommer nu att segra!

Håll därför offentliga folkmöten och för ut nyheten till folket om att tsarismens militära stötta brutit samman! Bemäktiga er, varhelst det är möjligt, de kommunala institutionerna och gör dem till ett stöd för folkets revolutionära självstyrelse! Driv bort tsarens ämbetsmän och utlys allmänna val till den revolutionära självstyrelsens institutioner, som ni ger i uppdrag att temporärt sköta de offentliga angelägenheterna tills den slutliga segern över tsarregeringen har vunnits och en ny statsordning upprättats! Bemäktiga er statsbankens filialer och vapenförråden och beväpna hela folket! Upprätta förbindelse mellan städerna, mellan stad och land, och må de väpnade medborgarna skymda till varandras hjälp överallt där hjälp behövs! Erövra fångelserna och frigge de där inspärrade förkämparna för vår sak: med dem förstärker ni era led! Proklamera överallt att tsarmonarkin skall störtas och ersättas av en fri demokratisk republik! Res er, medborgare! Befrielsens timme har slagit! Leve revolutionen! Leve den demokratiska republiken! Leve den revolutionära armén! Ner med självhärskardömet!”

Vi har alltså här en beslutsam, öppen och klar uppmaning till väpnad folkresning. Vi har här också en lika beslutsam, men också tyvärr förtäckt och inte helt uttalad uppmaning om att bilda en provisorisk revolutionär regering. Låt oss först se på frågan om resningen.

Finns det någon principiell skillnad mellan 3:e kongressens och konferensens sätt att lösa denna fråga? Ja, utan tvekan. Vi har redan tagit upp detta i nr 6 av Proletarij (”Ett tredje steg tillbaka”) och hänvisar nu dessutom till det lärrika vittnesbördet i Osvobozjdenije. I nr 72 läser vi där att ”majoriteten” hemfaller åt ”abstrakt revolutionarism, revoltmakeri, strävan att

* Se V I Lenin, *Revolutionär armé och revolutionär regering*, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 10, s 335. – Red

med alla upptänkliga medel väcka till liv uppror bland folkmassorna och å deras vägnar omedelbart gripa makten”.

”Minoriteten däremot håller stadigt fast vid marxismens dogmsystem men bevarar därjämte också de realistiska elementen i den marxistiska världsåskådningen.” Detta omdöme från liberaler, som har genomgått marxismens förberedande skola och bernsteinismen, är ytterst värdefullt. De liberala borgarna har alltid klandrat socialdemokratin revolutionära flygel för ”abstrakt revolutionarism och revoltmakeri” och alltid prisat den opportunistiska flygeln för dess ”realism” i sättet att ställa frågan. Iskra själv har varit tvungen att erkänna (se nr 73, anmärkningen om hr Struves gillande av ”realismen” i kamrat Akimovs broschyr), att ”realistisk” i Osvobozjdenije-anhängarnas mun betyder. ”*opportunistisk*”. Herrar Osvobozjdenije-anhängare känner inte till någon annan realism än den krypande; den revolutionära dialektiken i den marxistiska realismen, som understryker den avancerade klassens kampuppgifter och som i det bestående upptäcker elementen för dess störtande, är helt främmande för dem. Den karakteristik av de två strömningarna inom socialdemokratin, som Osvobozjdenije har gett, bekräftar därför än en gång det i våra publikationer bevisade faktum att ”majoriteten” är den revolutionära och ”minoriteten” den opportunistiska flygeln i den ryska socialdemokratin.

Osvobozjdenije erkänner bestämt, att ”minoritetens konferens intar en helt annan hållning till det väpnade upproret” än kongressen. Och det stämmer: konferensens resolution slår för det första ihjäl sig själv genom att än förneka möjligheten av en planmässig resning (punkt 1), än erkänna den (punkt d) och begränsar sig för det andra till att enbart räkna upp de *allmänna* betingelserna för ”resningens förberedande” såsom: a) utvidgning av agitationen, b) stärkande av förbindelsen med massornas rörelse, c) utveckling av det revolutionära medvetandet, d) upprättande av förbindelse mellan olika orter och e) engagerande av ickeproletära grupper till proletariatets stöd. Kongressens resolution däremot för direkt fram positiva paroller, erkänner att rörelsen *redan har gjort* en resning nödvändig och uppmanar till att organisera proletariatet för omedelbar kamp, vidta de mest energiska åtgärder för dess beväpning och i propagandan och agitationen klargöra ”inte bara den politiska betydelsen” av resningen (till detta inskränker sig faktiskt konferensresolutionen), utan också dess praktiska och organisatoriska sida.

Låt oss, för att ge en klarare föreställning om skillnaden mellan den ena och den andra lösningen av frågan, påminna om hur de socialdemokratiska åsikterna i fråga om upproret har utvecklats sedan en massomfattande arbetarrörelse uppkom. Det första stadiet: år 1897. I Lenins ”De ryska socialdemokraternas uppgifter” läser vi: ”Men att idag avgöra vilket medel socialdemokratin skall tillgripa för att rikta ett beslutsamt slag mot absolutismen, om den exempelvis skulle föredra uppror eller politisk masstrejk eller någon annan metod för angreppet ... det vore detsamma som om generaler höll krigsråd innan de samlat trupperna [s 18].” Som synes är det här inte ens tal om att förbereda ett uppror, utan endast om att samla en armé, dvs om propaganda, agitation, organisation överhuvudtaget.

Andra stadiet: år 1902. I Lenins ”Vad bör göras?” läser vi:

”Föreställ er ... ett folkuppror. Nu för tiden [februari 1902] är väl alla ense om att vi måste tänka på detta och förbereda oss för det. Men *hur* skall vi förbereda oss? Centralkommittén kan ju inte tillsätta agenter på alla platser för att förbereda upproret! Även om vi hade en centralkommitté, så skulle den under de nu rådande förhållandena i Ryssland absolut inte uppnå någonting genom ett sådant tillsättande. Däremot skulle ett nät av agenter, som utformade sig under arbetet på att organisera och sprida en gemensam tidning, inte behöva ’sitta och vänta’ på parollen om uppror utan kunde utföra ett sådant regelbundet arbete, som skulle garantera största sannolikhet för framgång i händelse av ett uppror. Just ett sådant

arbete skulle stärka våra förbindelser med de bredaste arbetarmassor och med alla de skikt som är missnöjda med självhärskardömet, något som är av största betydelse för ett uppror. Just ett sådant arbete skulle utveckla förmågan att riktigt bedöma det allmänna politiska läget och följaktligen också förmågan att välja det lämpliga ögonblicket för upproret. Just ett sådant arbete skulle lära *alla* lokalorganisationer att reagera samtidigt på samma politiska frågor, händelser och tilldragelser som uppror hela Ryssland, att svara på dessa 'tilldragelser' så energiskt, enhetligt och ändamålsenligt som möjligt – och ett uppror är ju i själva verket hela folkets mest energiska, mest enhetliga och mest ändamålsenliga 'svar' till regeringen. Och slutligen skulle just sådant arbete lära alla revolutionära organisationer på alla håll i Ryssland att upprätthålla de mest regelbundna och på samma gång strängt illegala förbindelser med varandra, vilka skapar partiets *faktiska* enhet – och utan sådana förbindelser är det omöjligt att kollektivt dryfta planen för upproret och träffa de nödvändiga förberedande åtgärderna före upproret, vilka måste ytterst strängt hemlighållas [s 136-137].

Vilka teser i fråga om upproret förs fram i detta resonemang? 1) Idén att "förbereda" upproret i den meningen att det utses särskilda agenter, som skall "sitta och vänta" på parollen, är absurd. 2) Det är nödvändigt att ha en *på det gemensamma arbetet uppbyggd* förbindelse mellan människor och organisationer som bedriver regelbundet arbete. 3) Det är nödvändigt att i detta arbete stärka förbindelserna mellan de proletära skikten (arbetarna) och de ickeproletära (alla missnöjda). 4) Det är nödvändigt att gemensamt utveckla en förmåga att rätt bedöma det politiska läget och "reagera" mer ändamålsenligt på de politiska tilldragelserna. 5) Det är nödvändigt att verkligen ena alla lokala revolutionära organisationer.

Parollen om att *förbereda upproret* har följaktligen redan klart ställts upp för oss, men ännu finns ingen direkt uppmaning till uppror, inget konstaterande av att rörelsen "redan lett" till att ett uppror är nödvändigt, att det är nödvändigt att genast beväpna sig, organisera sig till kampgrupper osv. Framför oss har vi en analys av just de betingelser för upprorets förberedande som *nästan bokstavigt upprepats* i konferensens resolution (år 1905!!).

Tredje stadiet: år 1905. I tidningen Vperjod och därefter i 3:e kongressens resolution tas ytterligare ett steg framåt: *förutom* det allmänpolitiska förberedandet av upproret ställs *den direkta parollen* om att omedelbart organisera sig och beväpna sig för upproret, upprätta särskilda (kamp-) grupper, eftersom rörelsen "redan lett till att ett väpnat uppror blivit nödvändighet" (punkt 2 i kongressens resolution).

Denna lilla historiska återblick leder fram till tre obetingade slutsatser: 1) De liberala borgarnas, Osvobozjdenije-anhängarnas påstående, att vi hemfaller åt "abstrakt revolutionarism, revoltmakeri", är en direkt lögn. Vi tar inte och har aldrig tagit upp denna fråga "abstrakt", utan alltid just *på konkret grundval* och avgjorde den olika 1897, 1902 och 1905. Beskyllningen för revoltmakeri är en opportunistisk fras från herrar liberala borgare, som bereder sig för att svika revolutionens intressen och förråda den i en epok av resolut kamp mot självhärskardömet. 2) Nyiskraiternas konferens gjorde halt vid andra stadiet i utvecklingen av frågan om upproret. År 1905 upprepade den bara vad som räckte 1902 men inte nu. Den *släpade* ca tre år *efter* den revolutionära utvecklingen. 3) Under inverkan av livets lärdomar, nämligen Odessaupproret, erkände nyiskraiterna de facto att det var nödvändigt att handla enligt kongressresolutionens, inte den egna resolutionens, anvisningar, dvs de erkände att uppgiften att göra uppror var brådskande, att direkta och ofördröjligen uppmaningar till att omedelbart organisera uppror och beväpning var absolut nödvändiga.

Revolutionen har i ett svep sopat undan en efterbliven socialdemokratisk doktrin. Vi har nu ett hinder mindre för det praktiska enandet med nyiskraiterna i det gemensamma arbetet, men det betyder givetvis ännu inte att de principiella meningsskiljaktigheterna helt har undanröjts. Vi kan inte nöja oss med att våra taktiska paroller linkar efter händelserna, anpassar sig till dem

efter det att de har inträffat. Vi måste eftersträva att dessa paroller skall leda oss framåt, lysa upp vår fortsatta väg och höja oss över stundens omedelbara uppgifter. För att kunna föra en konsekvent och uthållig kamp får proletarietets parti inte bestämma sin taktik från fall till fall. Det måste i sina taktiska beslut förena trohet mot marxismens principer med en riktig beräkning av den revolutionära klassens avancerade uppgifter.

Ta den andra angelägna politiska frågan, den om en provisorisk revolutionär regering. Här ser vi kanske ännu tydligare att Iskras redaktion i sitt flygblad faktiskt bryter mot konferensens paroller och anammar 3:e kongressens taktiska paroller. Den befängda teorin om att "inte ställa som sitt mål att erövra [för en demokratisk omvälvning] eller dela makten i en provisorisk regering" har slängts överbord, ty flygbladet uppmanar direkt till att "bemäktiga sig de kommunala institutionerna" och organisera "temporär skötsel av de offentliga angelägenheterna". Den befängda parollen om att "förbli ett parti i extrem revolutionär opposition" (befängd i en epok av revolution, om än helt riktig i en epok av enbart parlamentarisk kamp) har de facto lagts till arkivet, ty händelserna i Odessa har tvingat Iskra att inse att det under ett uppror är löjligt att begränsa sig till denna paroll, att det är nödvändigt att aktivt mana till uppror, till att detta genomförs på det mest energiska sätt och den revolutionära makten utnyttjas. Den befängda parollen om "revolutionära kommuner" har också lagts åt sidan, ty händelserna i Odessa har tvingat Iskra att inse att denna paroll endast bidrar till att den demokratiska omvälvningen förväxlas med den socialistiska. Och att förväxla dessa helt skilda saker skulle endast vara en äventyrlighet, som vittnar om total oklarhet i det teoretiska tänkandet och kan försvåra genomförandet av trängande nödvändiga praktiska åtgärder, vilka underlättar arbetarklassens kamp för socialism i en demokratisk republik.

Kom ihåg nya Iskras polemik med Vperjod, dess taktik "endast underifrån" i motsats till Vperjods "både underifrån och uppifrån", så ser ni att Iskra har accepterat vår lösning av frågan och nu själv direkt uppmanar till handling uppifrån. Kom ihåg Iskras farhågor för att vi skulle kompromettera oss genom att ta ansvaret för statskassan, finanserna o d, så ser ni att Iskra om inte av våra argument, så dock av själva händelserna har övertygats om dessa arguments riktighet, ty i det nämnda flygbladet rekommenderar Iskra direkt "Bemäktiga er statsbankens filialer!". Den befängda teorin att en proletarietets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur, en gemensam medverkan av dem i en provisorisk revolutionär regering skulle vara "förräderi mot proletariet" eller "vulgär jaurésism (millerandism)" har helt enkelt glömts bort av nyiskraiterna, som nu själva riktar en uppmaning just till arbetarna och bönderna att bemäktiga sig de kommunala institutionerna, statsbankens filialer, vapenförråden, "beväpna hela folket" (numera skall det tydligen beväpnas med *vapen* och inte bara med "det brännande kravet på självbeväpning"), proklamera tsarmonarkins störtande osv – kort sagt agera helt enligt det program, som angavs i 3:e kongressens resolution, agera just så som anvisas i parollen om revolutionärt demokratisk diktatur och en provisorisk revolutionär regering.

Visserligen nämner Iskra varken den ena eller den andra parollen i sitt flygblad. Den räknar upp och beskriver alla aktioner, som sammantagna kännetecknar en provisorisk revolutionär regering, men undviker denna term. Den gör det i onödan. De facto accepterar den själv denna paroll. Men avsaknaden av en klar term kan bara sprida vacklan, obeslutsamhet, förvirring bland dem som kämpar. Skräck för ord som "revolutionär regering" och "revolutionär makt" är rent anarkistisk och ovärdig en marxist. För att "bemäktiga sig" institutioner och banker, "utlysa val", ge i uppdrag att "temporärt sköta angelägenheterna" och "proklamera monarkins störtande" – för detta är det obetingat nödvändigt att först bilda och proklamera en provisorisk revolutionär regering, som skulle förena och styra det revolutionära folkets hela militära och politiska aktivitet mot ett och samma mål. Utan en sådan förening, om den provisoriska regeringen inte allmänt erkänns av det revolutionära folket, om inte hela makten övergår till

det, skulle varje ”bemäktigande” av institutioner, varje ”proklamerande” av republik förbli ett simpelt och innehållslöst myteristiskt tilltag. Folkets revolutionära energi skulle, om den inte koncentreras av en revolutionär regering, efter upprorets första framgång bara splittras, plottras bort på småsaker, mista sin allnationella spännvidd och inte orka med uppgiften att behålla det som erövrats och genomföra det som proklamerats.

Vi upprepar: de facto, i verkligheten nödgas de socialdemokrater, som inte erkänner besluten från RSDAP:s 3:e kongress, genom händelseutvecklingen handla enligt just de paroller kongressen antog och kasta konferensens paroller överbord. Revolutionen lär oss. Det är vår sak att till sista droppen dra nytta av dess lärdomar, bringa våra taktiska paroller i överensstämmelse med vårt beteende och våra närmaste uppgifter, bland massorna sprida en riktig uppfattning om dessa närmaste uppgifter, på bredaste sätt ta itu med att överallt och allestädes organisera arbetarna för upprorets kampmål, för att skapa en revolutionär armé och bilda en provisorisk revolutionär regering!

Proletarij nr 9, den 26 (13) juli 1905

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 11, s 133-143